

איסור לא תחמוד

(1) שמות כ, יד

לא תחמד בית רעך לא תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחמרו וכל אשר לרעך.

(2) דברים ה, יח

ולא תחמד אשת רעך ולא תתאוה בית רעך שדהו ועבדו ואמתו שורו וחמרו וכל אשר לרעך.

(3) רבי אברהם אבן עזרא שמות כ, יד

לא תחמוד אנשים רבים יתמהו על זאת המצוה, איך יהיה אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו כל מה שהוא נחמד למראה עיניו. ועתה אתן לך משל. דע, כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה, והוא ראה בת מלך שהיא יפה, לא יחמוד אותה בלבו שישכב עמה, כי ידע כי זה לא יתכן. ואל תחשוב זה הכפרי שהוא כאחד מן המשוגעים, שיתאוה שיהיה לו כנפים לעוף השמים, ולא יתכן להיות, כאשר אין אדם מתאוה לשכב עם אמו, אעפ"י שהיא יפה, כי הרגילוהו מנעוריו לדעת שהיא אסורה לו. ככה כל משכיל צריך שידע, כי אשה יפה או ממון לא ימצאנו אדם בעבור חכמתו ודעתו, רק כאשר חלק לו ה'. ואמר קהלת (לאשר) ולאדם שלא עמל בו יתננו חלקו (קהלת ב, כא). ואמרו חכמים, בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא. ובעבור זה המשכיל לא יתאוה ולא יחמוד. ואחר שידע שאשת רעהו אסרה השם לו, יותר היא נשגבה בעיניו מבת מלך בלב הכפרי, על כן הוא ישמח בחלקו ואל ישים אל לבו לחמוד ולהתאוות דבר שאינו שלו, כי ידע שהשם לא רצה לתת לו, לא יוכל לקחתו בכחו ובמחשבותיו ותחבולותיו, ע"כ יבטח בבוראו שיכלכלנו ויעשה הטוב בעיניו.

(4) מכילתא דרבי ישמעאל פרשה ח

או אפילו חומד בדיבור, ת"ל (דברים ז כה) לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך, מה להלן עד שעושה מעשה, אף כאן עד שעושה מעשה.

(5) ספר המצוות להרמב"ם לאוין רסה – רסו

והמצוה הרס"ה היא שהזהירנו מהשים מחשבתנו לעשות תחבולה כדי לקנות מה שיש לזולתנו מאחינו וזה הוא אמרו (יתרו) לא תחמוד בית רעך וכו'. ולשון מכילתא לא תחמוד יכול אפילו חומד בדבר תלמוד לומר לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך מה להלן עד שיעשה מעשה אף כאן נמי עד שיעשה מעשה.

הנה התבאר לך כי זה הלאו יזהיר מהערים עד שנקח לעצמנו הדבר שהיינו חומדים אותו מממון אחינו ואפילו לקנותו ולתת בו דמים רבים הנה זה כלו מי שיעשהו עובר על לא תחמוד: והמצוה הרס"ו היא שהזהירנו מהשים מחשבתנו לחמוד מה שיש לאחינו ולהתאוות בו שזה יהיה מביא לעשות תחבולה לקנותו וזהו לשון האזהרה שבאה בזה הענין אמר (ואתחנן) לא תתאוה בית רעך. ואין השני לאוין אלו בענין אחד אבל הלאו הראשון והוא לא תחמוד מזהיר שלא לקנות מה שיש לזולתנו והלאו השני מזהיר אפילו להתאוות בלבנו לבד. וכו'.

(6) רמב"ם הלכות גזלה פרק א הלכות ט - יא

כל החומד עבדו או אמתו או ביתו וכליו של חברו או כל דבר שאפשר לו שיקנהו ממנו והכביד עליו ברעים והפציר בו עד שלקחו ממנו אף על פי שנתן לו דמים רבים הרי זה עובר בלא תעשה שנ' (שמות כ' ט"ז) לא תחמד. > /השגת הראב"ד/ כל החומד עבדו או אמתו וכו' אף על פי שנתן לו דמים יקרים. א"א ולא אמר רוצה אני. > ואין לוקין על לאו זה מפני שאין בו מעשה, ואינו עובר בלאו זה עד שיקח החפץ שחמד, כענין שנ' (דברים ז' כ"ה) לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך חימוד שיש בו מעשה. > /השגת הראב"ד/ ואין לוקין על לאו זה שאין בו מעשה. א"א לא ראיתי דבר תמה גדול מזה והיכן מעשה גדול מנטילת החפץ אבל היה לו לומר מפני שהוא חייב בתשלומין שהרי הוא כגזלן שחייב להשיב את הגזלה ולפיכך אינו לוקה וגם זה חייב להשיב את החפץ לבעליו. > כל המתאוה ביתו או אשתו וכליו של חברו וכל כיוצא בהן משאר דברים שאפשר לו לקנותן ממנו כיון שחשב בלבו היאך יקנה דבר זה ונפתה לבו בדבר עבר בלא תעשה שנ' (דברים ה' י"ח) לא תתאוה ואין תאוה אלא בלב בלבד. התאוה מביאה לידי חימוד והחימוד מביא לידי גזל, שאם לא רצו הבעלים למכור אף על פי שהרבה להם בדמים והפציר ברעים יבא לידי גזל שנ' וחמדו בתים וגזלו, ואם עמדו הבעלים בפניו להציל ממונם או מנעוהו לגזול יבא לידי שפיכות דמים, צא ולמד ממעשה אחאב ונבות.

(7) בבא מציעא דף ה ע"ב

אלא הא דאמר רב הונא: משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו, נימא: מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא! - התם נמי מורה ואמר: דמי קא יהבנא ליה. אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא: והא קא עבר על לאו דלא תחמד! - לא תחמד לאינשי בלא דמי משמע להו.

דאמר רב הונא - לקמן בהמפקיד גבי שילם ולא רצה לישבע, אמר רב הונא: אם בא לשלם - משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו, חיישינן שמא עיניו נתן בה. **התם** - לא חשיד אממונא, דמורי היתירא למימר דמי בעינא למיתב. **הא קא עבר בלא תחמוד** - מה לי חשוד על לא תחמוד, מה לי חשוד על לא תגזול, נימא: מיגו דחשיד עליה, חשיד אשבועתא!

9 סנהדרין דף כה ע"ב

תנא: הוסיפו עליהן הגזלנין והחמסנין. - גזלן דאורייתא הוא - לא נצרכא אלא למציאת חרש שוטה וקטן. מעיקרא סבור: מציאת חרש שוטה וקטן לא שכיחא, אי נמי - מפני דרכי שלום בעלמא. כיון דחזו דסוף סוף ממונא הוא דקא שקלי - פסלינהו רבנן. החמסנין, מעיקרא סבור: דמי קא יהיב, אקראי בעלמא הוא. כיון דחזו דקא חטפי - גזרו בהו רבנן.

10 רש"י שם

חמסן - יהיב דמי, אלא שאין רצון הבעלים למכור. **דאורייתא הוא** - אל תשת רשע עד ובמסכת גיטין (נט, ב) תנן: מציאת חרש שוטה וקטן - יש בהן גזל מפני דרכי שלום, שלא יתקוטט אביו או קרוביו. **סוף סוף ממונא שקלי** - ועברי אתקנתא דרבנן מחמת חימוד ממון. **פסלינהו** - דחשידי למשקל אגרא ואסהודי שקרא.

11 תוספות שם

מעיקרא סבור דמי קיהיב - וא"ת וליפסול מדאורייתא דקא עבר אלאו דלא תחמוד? וי"ל דלא תחמוד משמע דלא יהיב דמי, וכי יהיב דמי ליכא לאו דחמוד כלל. וא"ת, והא אמרינן בפ"ק דבבא מציעא (דף ה:): לא תחמוד בלא דמי משמע להו, משמע לאינשי דווקא הוא דמשתמע כך, אבל הם טועים דלא תחמוד הוו אפי' בדיהיב דמי? וי"ל דמשמע להו דקאמר ר"ל נמי דכן הוא האמת. **ועי"ל**, דהכא הכי קאמר, דמי קא יהיב והיו מפייהם אותם עד שיאמרו רוצה אני, אם כן לא עברי אלאו דלא תחמוד. כיון דחזו דשקלי בעל כרחיהו ולא היו חוששין אם יתפייסו - פסלינהו.

12 בבא בתרא דף מז ע"ב - מח ע"א

אמר רב הונא: תליוהו וזבין - זביניה זביני. אלא סברא הוא, אגב אונסיה גמר ומקנה.

אלא - רב הונא מסברא דידיה קאמר דמתוך יסורים גמר בלבו ומקני הואיל ואיכא תרתי יסורים ומתן מעות דלא מפסיד מידי.

14 מגיד משנה הלכות גזילה פרק א הלכה ט

כל החומד וכו'. זה מבואר במכילתא ואמרינן פ"ק דמציעא (דף ה'): מורה ואמר דמי קא יהיבנא ואמר והא קעבר בלאו דלא תחמוד אלמא שהקונה בדמים כל זמן שלא היה בדעת המוכר למכור וזה לקחו שהפציר בו כמ"ש הרב עבר משום לא תחמוד. וכתב עליו הר"א ז"ל ולא אמר רוצה אני, דעת הרב ז"ל מפני שאם אמר רוצה אני מקחו קיים ולא גרע מתליוהו וזבין דאסיקנא פרק חזקת הבתים (דף מ"ח) דזביניה זביני וכדאיתא פרק י' מהלכות מכירה וכיון שכן אין בו לאו. ולא כן דעת הרב ז"ל אלא מקחו קיים אף על פי שעבר ואף על גב דאמר רבא בתמורה (דף ד'): כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני מידי והאי דלקי דעבר אהורמנא דמלכא הרי הוא כעין גוזל צמר ועשה ממנו בגד שאינו משלם אלא כשעת הגזלה וקנה הדבר בשינוי כדאיתא התם אף כאן קנה בדמים: ואין לוקין על לאו זה שאין בו מעשה. כתב הר"א ז"ל א"א לא ראיתי דבר תימה גדול מזה וכו'. הלך הרב המשיג לשיטתו שכתב שאם אמר רוצה אני המוכר שהלוקח פטור אבל דעת רבינו ז"ל שהאיסור אף ברצון המוכר הוא וע"כ כתב שאין בו מעשה לפי שנטילת החפץ ברצון המוכר הוא נעשה אבל ההשתדלות אשר השתדל כדי לרצותו הוא האיסור ונגמר בשעת המקח ובהשתדלות לא היה מעשה ולכך לא נתן טעם לפי שהוא חייב להחזיר החפץ שכיין שברצון המוכר נעשה אין כאן חיוב השבה. זהו הנראה מדברי הרב ז"ל ומ"מ שיטת הר"א ז"ל נכונה יותר:

15 ספר החינוך מצווה לח

ונוהגת בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ובנקבות. ועובר עליה וחמד, ואפילו עשה בו שום מעשה, אינו חייב מלקות, לפי שהוא דבר שניתן להשבון, שהרי אפילו אנסו ממנו להשבון ניתן. ומכל מקום הרי הוא כעובר על מצות מלך יתעלה, וכמה שלוחים יש למלך יתעלה ליטול נקמתו ממנו.